

รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019*

MODEL CARING THE ELDERLY IN THAILAND DURING THE COVID-19 OUTBREAK

เดชภรภัทร์ กลิ่นบัวแก้ว¹ และ นฤมล อนุนนธีพัฒน์²

Dechcharaphat Kinbuakaew¹ and Nalaumon Anusonphat²

¹สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และ ²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

¹Office of Small and Medium Enterprise Promotion and ²Faculty of Humanities and Social Science,
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : analaumon@aru.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร ด้วยวิธีรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือหรือตำรา วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ และวารสารพยาบาลและเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ ปริทัศน์งานวิจัย บทความงานวิจัย และบทความ บทความ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มี 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจและการให้คำแนะนำสำหรับผู้สูงอายุ รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รูปแบบที่ 3 รูปแบบการจัดการดูแลผู้ป่วยสูงอายุ รูปแบบที่ 4 รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเยียวยา และรูปแบบที่ 5 รูปแบบการดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟูวิถีชีวิตปกติใหม่” และ 2) ข้อเสนอเชิงนโยบายการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ภาครัฐควรมีการเตรียมการวางแผนเชิงรุกในการดูแลผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ จัดทำทะเบียนผู้สูงอายุทุกคนที่อยู่ในชุมชนรับผิดชอบเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการดูแลหรือรักษา ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุถ่ายทอดภูมิปัญญาการกินอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และควรส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุให้ได้รับสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

---

* Received 1 July 2025; Revised 1 November 2025; Accepted 7 November 2025

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ, รูปแบบการดูแล, การแพร่ระบาดของโควิด 19

Abstract

The objectives of this research were To 1) study the care model for the elderly in Thailand during the COVID-19 pandemic and 2) study the policy proposals for the care of the elderly in Thailand during the COVID-19 pandemic. The study used documentary research methods. Data were collected from primary documents, including articles, research reports, theses, books or textbooks, health research and development journals, and nursing journals, and secondary documents, including research reviews, research abstracts, and article abstracts. The results revealed that there were five models of care for the elderly in Thailand during the COVID-19 pandemic: Model 1: Building knowledge and understanding and providing advice for the elderly; Model 2: Promoting the health of the elderly to stay away from COVID-19; Model 3: Managing the care for the elderly; Model 4: Providing assistance and relief; and Model 5: Implementation model of “Recovery to the new normal” activities. 2) Policy proposals for the care of the elderly in Thailand during the COVID-19 pandemic revealed that the government should prepare a proactive plan for effective care for the elderly. Create a registry of all elderly people in the community to facilitate care and treatment. Promote the transfer of knowledge and wisdom of a sufficiency economy to the community. Promote appropriate welfare arrangements for the elderly to ensure they receive benefits and promote a good quality of life.

Keywords: Elderly, care patterns, COVID-19 pandemic

บทนำ

สถานการณ์ปัญหาทั่วโลกจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 นอกจากส่งผลต่อ สุขภาพร่างกายแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของประชาชนอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็น ความตื่นกลัว ความวิตกกังวลการติดเชื้อ ซึ่งเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจ ในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง หรือการไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ รวมทั้งการ ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการรักษา ประกอบกับต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ตกต่ำ ทำให้รายได้น้อยลงหรือต้องตกงาน ตามมา ยิ่งทำให้ประชาชนเกิดความเครียด สะสมจนอาจลุกลามเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรง

ในอนาคต (กรมสุขภาพจิต, 2563) สถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีการติดเชื้อในหลายพื้นที่ซึ่งผู้สูงอายุถือเป็นประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อและมีอาการรุนแรงมากกว่ากลุ่มวัยอื่น เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ระบบภูมิคุ้มกันจะอ่อนลงตามธรรมชาติ และอาจมีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคระบบทางเดินหายใจ จึงจำเป็นต้องดำเนินการภายใต้ฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ตามมาตรการที่ทางราชการกำหนด เพื่อป้องกันและลดการแพร่กระจายของโรค สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้สูงอายุ (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) ลดความเสียหายและผลกระทบที่รุนแรง เช่น ลดการแพร่กระจายเชื้อ ลดความรุนแรงของโรค ลดอัตราการครองเตียงในโรงพยาบาล และลดอัตราการเสียชีวิต การฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงเป็นวิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดขณะนี้ (Adams et al., 2021) โดยการฉีดวัคซีนเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันเหมือน ผู้ป่วยที่เคยเป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันหมู่ทำให้การแพร่ระบาดของโรคสงบลง เมื่อควบคุมการแพร่ระบาดได้การใช้ชีวิตประจำวันจะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ (Wang et al., 2020) รัฐบาลจึงมีความพยายามที่จะกำหนดมาตรการการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดเพื่อให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ปลอดภัย หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อไม่ให้ปัญหาทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565) แต่ปัจจุบันยังมีการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งวัคซีนที่เคยได้รับอาจจะไม่สามารถป้องกันโควิด 19 ได้ เมื่อระยะเวลาผ่านไป จึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการฉีดวัคซีนเข็มกระตุ้นซ้ำ (Sonderskov et al., 2021 ; Wu et al., 2022) เพื่อกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันที่เพิ่มขึ้นเพื่อลดโอกาสในการติดเชื้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ยังมีการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างต่อเนื่อง (Andrews et al., 2022)

นอกจากนี้รัฐบาลได้ขอความร่วมมือให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงรวมทั้งผู้สูงอายุเก็บตัวอยู่ในบ้านให้มากที่สุด เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อ อย่างไรก็ตามผู้สูงอายุจำนวนมากต้องการการดูแลจากญาติหรือผู้ดูแลที่ยังมีความจำเป็นต้องออกไปนอกบ้านเพื่อทำงานหรือ ไปหาซื้อของกินของใช้เข้ามาในบ้าน จึงมีโอกาสนำเชื้อจากภายนอกมาสู่ผู้สูงอายุ อีกทั้งการจำกัดบริเวณให้ผู้สูงอายุอยู่แต่ในบ้านเป็นเวลานานติดต่อกันหลายเดือน อาจส่งผลให้สภาพร่างกายและสมองของผู้สูงอายุถดถอยลงจนเกิดภาวะฟุ้งฟิงในระยะยาว รวมทั้งเกิดความเครียด ทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบกับทั้งครอบครัวทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จึงมีความจำเป็นต้องมีรูปแบบในการดูแลผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (กรมการแพทย์, 2565)

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนแก้ไขปัญหาคูดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำเอกสารมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า ทบทวนวรรณกรรมวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ใหม่ โดยวิเคราะห์จากเอกสารฉบับภาษาไทย จำนวน 8 ฉบับ ตั้งแต่ พ.ศ. 2563-2568 และ ฉบับต่างประเทศ จำนวน 6 ฉบับ ตั้งแต่ ค.ศ. 2021-2022 ดังนี้

1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary Literature) เอกสารปฐมภูมิ เป็นเอกสารที่ผู้เขียนเอกสารนั้นนำเสนอผลงานวิชาการที่เป็นความคิดและประสบการณ์ของตนโดยตรง เนื้อหาสาระในเอกสารเกิดจากการที่ผู้เขียนเอกสารนั้นได้ศึกษางานวิชาการได้อ่านมาก ได้คิดพิจารณาไตร่ตรอง ตลอดจนจนจบการประสบการณ์ตรงมาประมวลเป็นผลงานวิชาการ เอกสารปฐมภูมิที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษา มี 3 ประเภท ดังนี้

1.1 บทความ และผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ บทความและผลงานวิจัยที่ลงพิมพ์ในวารสารวิชาการแต่ละเรื่องล้วนเป็นเอกสารปฐมภูมิที่มีความทันสมัย ตัวอย่างวารสาร เช่น วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ วารสารพยาบาล

1.2 รายงานการวิจัย เอกสารปฐมภูมิประเภทนี้ได้แก่รายงานการวิจัยที่เป็นผลงานของบุคคลหรือคณะบุคคลหรือของหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการวิจัย มีรายละเอียดและเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์มากกว่ารายงานการวิจัยที่เป็นผลงานในวารสาร

1.3 วิทยานิพนธ์ หรือปริญญาานิพนธ์ เอกสารปฐมภูมิประเภทนี้เป็นรายงานการวิจัยที่เป็นผลงานของนิสิตนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปริญญาตรี ศึกษานิพนธ์ และมหาบัณฑิต เป็นรายงานการวิจัยที่มีความสมบูรณ์ด้านการนำเสนอ

1.4 หนังสือหรือตำรา เป็นผลงานวิชาการที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าของผู้เขียนและนำเสนอถึงผู้อ่านในรูปของหนังสือหรือตำรา

2. เอกสารทุติยภูมิ เอกสารทุติยภูมิ เป็นเอกสารที่ผู้เขียนเอกสารได้ศึกษาปริทัศน์ (Review) ผลงานทางวิชาการของผู้เขียนท่านอื่น แล้วนำเสนอเป็นผลงานทางวิชาการ เอกสารทุติยภูมิมีคุณค่าต่อการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องทำให้นักวิจัยติดตามองค์ความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจได้โดยใช้เวลาน้อยกว่าการติดตามศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ เอกสารทุติยภูมิ มีดังนี้

2.1 ปริทัศน์งานวิจัย เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาปัญหาวิจัยเดียวกันมาสรุปให้ได้ภาพรวมขององค์ความรู้ในเรื่องที่ศึกษา พร้อมทั้งแนวทางที่ควรศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป

2.2 บทคัดย่องานวิจัย เป็นเอกสารอ้างอิงทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลสำหรับนักวิจัยใช้สืบค้นรายงานการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาเฉพาะในประเทศไทยจึงค้นคว้าการวิจัยในประเทศไทย

3.4 บทคัดย่อบทความ เป็นเอกสารอ้างอิงทั่วไปที่มีการจำหน่ายเป็นประจำ ประกอบด้วยข้อมูลสำหรับนักวิจัยใช้สืบค้นหาบทความจากวารสารต่าง ๆ ได้ เช่น บทคัดย่อบทความวารสาร

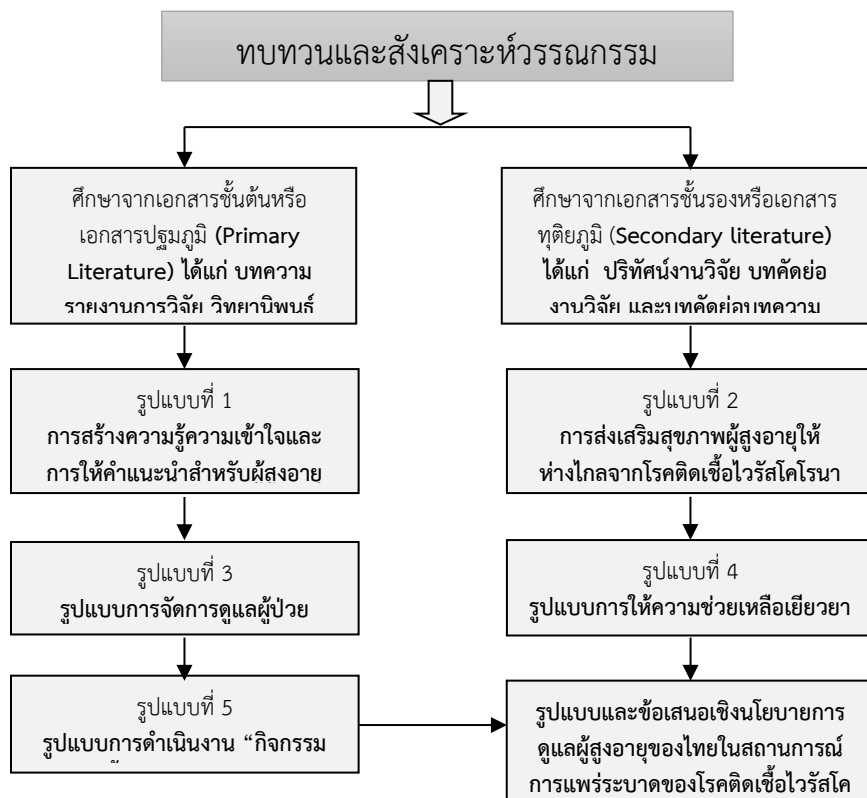
เกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร

เกณฑ์การคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลัก ดังนี้ (Bailey, 1994)

1. มีความถูกต้อง
2. มีความน่าเชื่อถือ
3. มีความเป็นตัวแทน
4. มีความชัดเจน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและข้อเสนอเชิงนโยบายการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรม

การสังเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงเอกสารครั้งนี้ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) คือ การนำความคิดด้านการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจและการให้คำแนะนำสำหรับผู้สูงอายุ (2) รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (3) รูปแบบที่ 3 รูปแบบการจัดการดูแลผู้ป่วยสูงอายุ (4) รูปแบบที่ 4 รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเยียวยา และ (5) รูปแบบที่ 5 รูปแบบการดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟูวิถีปกติใหม่ และข้อเสนอเชิงนโยบายการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยสังเคราะห์แต่ละประเด็นสรุปและบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของไทยมีผลการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจและการให้คำแนะนำสำหรับผู้สูงอายุ
ภาครัฐดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) การล้างมืออย่างถูกวิธีด้วยน้ำและสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร และหลังเข้า ส้วม รวมทั้งหลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก 2) การดูแลตัวเองด้วยการเลือกทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ ๆ หากทานอาหารร่วมกันให้ใช้ช้อนกลาง ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และพักผ่อนให้เพียงพอ 3) ดูแลส่งเสริมสุขภาพจิต หากมีอารมณ์เครียดด้วยตนเอง เช่น ฟังเพลง ร้องเพลงหรือเล่นดนตรี ปลุกต้นไม้ 4) หากมีอาการไอ จาม ให้ไอ จาม ใส่กระดาษทิชชู แล้วทิ้งทิชชูลงในถุงพลาสติก ปิดปากถุงให้สนิทก่อนทิ้ง 5) หลีกเลี่ยงออกจากบ้านในช่วงที่มีการระบาดของโรคหรือบริเวณที่มีคนหนาแน่น 6) หากมีโรคประจำตัว ควรจัดเตรียมยาสำรองสำหรับรักษาโรคประจำตัว ของผู้สูงอายุไว้ภายใต้ดุลยพินิจของแพทย์หากจำเป็นให้ญาติไปพบแพทย์แทน 7) ให้คำแนะนำสำหรับผู้เดินทางในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค ได้แก่ (1) ให้มีการแยกห้องนอนและห้องน้ำ สำหรับผู้ที่เดินทางกลับจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต่างประเทศ หรือพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค (2) สังเกตอาการตนเอง หากมีอาการไอ ไอ จาม มีน้ำมูก ให้สวมหน้ากากอนามัย หากมีอาการหอบ หรือ หายใจลำบาก ควรรีบไปพบแพทย์ (3) ควรหลีกเลี่ยงการออกไปในที่ชุมชน สาธารณะโดยไม่จำเป็น ไม่การใช้สิ่งของร่วมกับผู้อื่น (4) จัดให้น้ำดื่มแยกเฉพาะ แยกการรับประทานอาหาร ให้ดื่กแบ่งอาหารมารับประทานต่างหาก และเก็บล้างภาชนะด้วยน้ำยาล้างจาน ผึ่งให้แห้งและตากแดด (5) ล้างมือเป็นประจำด้วยน้ำสะอาด พร้อมสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ก่อนรับประทานอาหาร (6) ดูแลตัวเองด้วยการออกกำลังกายสม่ำเสมอ และพักผ่อนให้เพียงพอ 8) ให้คำแนะนำสำหรับสมาชิกในครอบครัวที่มี

ผู้สูงอายุและผู้เดินทางกลับจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต่างประเทศ (กรมควบคุมโรค , 2565)

2. รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาครัฐมีการประเมินสุขภาพจิตการค้นหาค้นหาปัญหาทางอารมณ์และความเครียด การประเมินภาวะซึมเศร้า และเลือกวิธีการดูแลช่วยเหลือตามผลการคัดกรองจะทำให้ได้ดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้ใกล้ชิดมากขึ้น ให้ข้อมูลข่าวสารและติดต่อสื่อสารกับผู้สูง เน้นเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องใกล้ชิดทางกายภาพ แนะนำผู้สูงอายุให้หยุดรับข่าวสารที่มากเกินไป สร้างวัคซีนใจในชุมชน ประกอบด้วย การสร้างชุมชนที่รู้สึกปลอดภัย การสร้างชุมชนที่รู้สึกสงบ การสร้างชุมชนที่มีความหวังและการสร้างชุมชนที่เข้าใจให้ออกมามาตรการที่จะช่วยเสริมสร้างวัคซีนใจโดยใช้จุดแข็งของการทำงานในระดับชุมชน คือ ใช้ศักยภาพที่สำคัญที่มีอยู่ในชุมชนและ ใช้สายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของคนในชุมชนเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือดูแลกันในยามวิกฤตโดยหลักการนี้เป็นหลักการที่ครอบคลุมสามารถนำไปประยุกต์เพื่อป้องกันการระบาดของโรคอื่น ๆ ได้ในอนาคต ในการส่งเสริมทางด้านสังคม รัฐบาลแนะนำผู้สูงอายุให้รักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านทางโซเชียลมีเดียหรือทางโทรศัพท์หรือวิดีโอคอลโดยหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มและสถานที่สาธารณะกรณีผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวันเช่น ให้ข้อมูลในการซื้อของออนไลน์ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารเรียนรู้สำหรับการรองรับสังคมสูงวัยในภาวะวิกฤติโควิด-19 ลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้โดยเริ่มจากการทำหน้าที่ในการค้นหาค้นหาปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิของการรับเบี้ยสูงอายุ (แจ่มจันทร์ เทสสิงห์, 2564)

3. รูปแบบที่ 3 รูปแบบการจัดการดูแลผู้ป่วยสูงอายุ ภาครัฐมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดกิจกรรมในสถานดูแลผู้สูงอายุ ผู้บริหาร ผู้ประกอบการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้สูงอายุควรมีการปฏิบัติตน และการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อการป้องกันการรับสัมผัสและแพร่กระจายเชื้อโรค จัดให้มีจุดคัดกรองสุขภาพสำหรับ ผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้มาติดต่อ และญาติบริเวณทางเข้าอาคารที่ครอบคลุมผู้มารับบริการทุกคน โดยสังเกตอาการผิดปกติของระบบทางเดินหายใจเช่น ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ หรือหายใจลำบาก หรือใช้เครื่องวัดอุณหภูมิร่างกาย กรณี มีไข้อุณหภูมิร่างกาย ตั้งแต่ 37.5 องศาเซลเซียสขึ้นไป ร่วมกับอาการระบบทางเดินหายใจ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้แจ้งหัวหน้าและไปพบแพทย์ทันที กรณีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานคนใดคนหนึ่งสถานดูแลผู้สูงอายุป่วย ให้สถานดูแลผู้สูงอายุกำหนดมาตรการสำหรับผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ป่วย โดยให้กักกันตนเอง เพื่อสังเกตอาการที่บ้าน 14 วัน (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) การจัดการดูแลจึงมุ่งเน้นชุมชนเป็นฐาน ปรับปรุงที่พักอาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุโดยการบริการดูแลที่บ้าน เช่น บริการเยี่ยมบ้าน จัดตั้งศูนย์ที่มีผู้จัดการดูแลประจำศูนย์ที่เป็นพยาบาล นักกายภาพบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ และผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่ผ่านหลักสูตรฝึกอบรม (สุทธิพร มูลศาสตร์, 2563)

4. รูปแบบที่ 4 รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเยียวยา ภาครัฐให้ความช่วยเหลือจ่ายเงินเยียวยาฯ ให้ผู้สูงอายุผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบ การพักชำระหนี้ผู้สูงอายุของกองทุนผู้สูงอายุ จัดทำคู่มือมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จัดที่รองรับผู้สูงอายุที่ตกงาน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ ประสานความช่วยเหลือผู้สูงอายุโดยกลไก อพม. และทีม One Home พม. ในการลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน 1) ด้านสุขภาพ ส่งเสริม ป้องกัน พื้นฟูและพัฒนาาระบบสุขภาพ 2) ด้านสังคม ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม พัฒนาศักยภาพและคุ้มครองสิทธิ สวัสดิการให้ผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชน 3) ด้านสภาพแวดล้อม มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยเข้ามาอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุและเพื่อเป็นการตอบสนองการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

5. รูปแบบที่ 5 รูปแบบการดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟู สุวิถีปกติใหม่” ภาครัฐมีการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวิถีปกติใหม่ เพื่อเป็นการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นเพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 ตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาด เพื่อคลายความเครียดและวิตกกังวลให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ที่จะปรับตัวสู่วิถีปกติใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย ฟื้นฟูสมอง ศิลปะ ฟื้นฟูดนตรีฟื้นฟูกลุ่มสัมพันธ์ส่งเสริมอาชีพ และกิจกรรมนันทนาการ ผู้สูงอายุที่รับบริการในหน่วยงานได้ร่วมทำกิจกรรมด้านอาชีพะบำบัด การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีสุขภาพแข็งแรง มีพืชผัก ผลไม้ที่สะอาด ปลอดภัยไว้สำหรับการบริโภค (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

ภาพที่ 2 รูปแบบการดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟู สุวิถีปกติใหม่” ที่มา (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2565)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

รูปแบบที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจและการให้คำแนะนำสำหรับผู้สูงอายุ	รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	รูปแบบที่ 3 รูปแบบการจัดการดูแลผู้สูงอายุ	รูปแบบที่ 4 รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเยียวยา	รูปแบบที่ 5 รูปแบบการดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟูวิถีชีวิตใหม่”
- ภาครัฐดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การล้างมือ การรับประทานอาหาร การดูแลตัวเอง การดูแลส่งเสริมสุขภาพจิต - มีการจัดเตรียมยาสำรองสำหรับรักษาโรคประจำตัวของผู้สูงอายุไว้ภายใต้ดุลยพินิจของแพทย์ - ให้คำแนะนำสำหรับผู้เดินทางกลับจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต่างประเทศ หรือพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค - ให้คำแนะนำสำหรับผู้สมาชิกในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุและผู้เดินทางกลับจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและต่างประเทศ และอิตาลี - สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์และวิธีการปฏิบัติตัวจากการแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	- ภาครัฐมีการประเมินสุขภาพจิตการค้นหาปัญหาทางอารมณ์และความเครียด การประเมินภาวะซึมเศร้า ดูแลช่วยเหลือตามผลการคัดกรองจะทำให้ได้ดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้ใกล้ชิดมากขึ้น - ใช้สายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของคนในชุมชนเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือดูแลกันในยามวิกฤต - ส่งเสริมทางด้านสังคมช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวัน	- ภาครัฐมีกิจกรรมที่ผู้เกี่ยวข้องเข้ามาจัดกิจกรรมในสถานดูแลผู้สูงอายุ - ผู้บริหาร ผู้ประกอบการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีการปฏิบัติงานและการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อการป้องกันการรับสัมผัสและแพร่กระจายเชื้อโรค - มีการกำหนดมาตรการสำหรับผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ป่วย - บริการด้วยทีมสหสาขาวิชาชีพ เช่น แพทย์ กายภาพบำบัด นักโภชนาการ การติดตามอาการอย่างใกล้ชิด - สนับสนุนส่งเสริมดำเนินการตามมาตรการป้องกันการติดเชื้อและเว้นระยะห่างทางสังคมอย่างเคร่งครัด	- ภาครัฐให้ความช่วยเหลือจ่ายเงินเยียวยาให้ผู้สูงอายุผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบ - มีการพักชำระหนี้ผู้สูงอายุของกองทุนผู้สูงอายุ - จัดทำคู่มือมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 - จัดที่รองรับผู้สูงอายุที่ตกงาน - ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) - ส่งเสริม ป้องกัน พัฒนาและพัฒนาระบบสุขภาพ เพื่อรองรับสังคมสูงอายุ มีการบูรณาการในระดับพื้นที่หรือท้องถิ่น - ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม พัฒนาศักยภาพและคุ้มครองสิทธิสวัสดิการให้ผู้สูงอายุ - ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงมีสุขภาพดีได้รับโอกาสในการทำงานและประกอบอาชีพอิสระ - สนับสนุนเรื่องการออม การส่งเสริมอาชีพ การจ้าง	- ภาครัฐมีการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวิถีชีวิตใหม่ เพื่อเป็นการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นเพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ covid – 19 - จัดกิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย ฟื้นฟูสมอง ศิลปะ ฟื้นฟูดนตรีฟื้นฟูกลุ่มสัมพันธ์ส่งเสริมอาชีพ และ กิจกรรมนันทนาการ การดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟูวิถีชีวิตใหม่” - มีเป้าหมายเพื่อพัฒนามาตรการ กลไก นวัตกรรมกิจกรรมฟื้นฟูวิถีชีวิตใหม่กิจกรรมฟื้นฟูคลายความตึงเครียดให้ผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมฟื้นฟูวิถีชีวิตใหม่ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ด้วยการดูแล พืชผักสวนครัว แปลงดอกไม้ ตามศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อลดความเหงา จัดกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้เห็นคุณค่าของตนเองและมีสุขภาพแข็งแรง มีพืชผัก ผลไม้ที่สะอาด

รูปแบบที่ 1 การสร้าง ความรู้ความเข้าใจและ การให้คำแนะนำ สำหรับผู้สูงอายุ	รูปแบบที่ 2 การส่งเสริม สุขภาพผู้สูงอายุให้ ห่างไกลจากโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019	รูปแบบที่ 3 รูปแบบการ จัดการดูแลผู้ป่วย สูงอายุ	รูปแบบที่ 4 รูปแบบ การให้ความช่วยเหลือ เยี่ยมเยียน	รูปแบบที่ 5 รูปแบบ การดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟูวิถี ปกติใหม่”
			งานผู้สูงอายุ การอบรม เพื่อวัยเกษียณ - มีการใช้ประโยชน์จาก เทคโนโลยีและ นวัตกรรมที่ทันสมัยเข้า มาอำนวยความสะดวก ในการใช้ชีวิตของ ผู้สูงอายุและเพื่อเป็น การตอบสนองการใช้ ชีวิตในยุคปัจจุบัน รวมถึง - ส่งเสริมการใช้ นวัตกรรม ในการฟื้นฟู สุขภาพ และการเข้าถึง ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว	ปลอดภัยไว้สำหรับการ บริโภค

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการดูแลผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1) ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมการวางแผนเชิงรุกในการดูแลผู้สูงอายุภาครัฐในสถานการณ์ การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อช่วยให้การบริการผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพสูง 2) หน่วยงานหรือสถานพยาบาลภาครัฐควรจัดทำทะเบียนผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทุกคนที่อยู่ในชุมชนรับผิดชอบเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการดูแลหรือรักษา 3) ภาครัฐควรมีการจัดสรรงบประมาณในการสำรวจและวิจัยความต้องการและปัญหาภาวะเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ 4) ภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณในการจัดระบบการติดต่อสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตและอื่น ๆ เพื่อให้ญาติหรือผู้สูงอายุสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่แพทย์ หรือโรงพยาบาลได้ทันทีหากเกิดภาวะเจ็บป่วยหนักหรือรุนแรง 5) ภาครัฐควรมีการมอบหมาย อสม.ประจำหมู่บ้านจัดเตรียมสถานที่หรือจุดให้บริการผู้ป่วยสูงวัยเพื่อส่งต่อผู้ป่วยในการ 6) ภาครัฐควรเพิ่มทักษะการใช้อุปกรณ์ติดต่อสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุให้มีทักษะการใช้โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตและเสริมสร้างความรู้ทักษะทางคอมพิวเตอร์แก่ผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็ว 7) ภาครัฐควรจัดทำคู่มือการดูแลตนเองสำหรับผู้สูงอายุผู้ดูแลสามารถดูแลตัวเองได้ที่บ้านในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 8) ภาครัฐควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญาการกินอยู่แบบ

เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อการดำรงชีวิตด้วยความอยู่รอดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2.6 ภาครัฐควรสำรวจและส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบัน เช่น เพิ่มค่าครองชีพและการช่วยเหลือเยียวยาสำหรับผู้สูงอายุให้ได้รับสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สรุปได้ดังนี้

รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่

1. รูปแบบที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจและการให้คำแนะนำสำหรับผู้สูงอายุ ภาครัฐดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การล้างมือ การรับประทานอาหาร การดูแลตัวเอง การดูแลส่งเสริมสุขภาพจิต หลีกเลี่ยงออกจากบ้านในช่วงที่มีการระบาดของโรคหรือบริเวณที่มีคนหนาแน่น รักษาระยะห่างจากบุคคล หากมีโรคประจำตัว ผู้สูงอายุที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ จัดเตรียมยาสำรองสำหรับรักษาโรคประจำตัวของผู้สูงอายุไว้ภายใต้ดุลยพินิจของแพทย์หากจำเป็นให้ญาติไปพบแพทย์แทน ให้คำแนะนำสำหรับผู้เดินทางกลับจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต่างประเทศ หรือพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค ให้คำแนะนำสำหรับสมาชิกในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุและผู้ที่เดินทางกลับจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ต่างประเทศ และอธิบายสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์และวิธีการปฏิบัติตัวจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาครัฐมีการประเมินสุขภาพจิตการค้นหาปัญหาทางอารมณ์และความเครียด การประเมินภาวะซึมเศร้า ดูแลช่วยเหลือตามผลการคัดกรองจะทำให้ได้ดูแลผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้ใกล้ชิดมากขึ้น ใช้สายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของคนในชุมชนเพื่อให้เกิดการช่วยเหลือดูแลกันในยามวิกฤต ส่งเสริมทางด้านสังคม ช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวัน

3. รูปแบบที่ 3 รูปแบบการจัดการดูแลผู้ป่วยสูงอายุ ภาครัฐมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดกิจกรรมในสถานดูแลผู้สูงอายุ ผู้บริหาร ผู้ประกอบการ ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมีการปฏิบัติตน และการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อการป้องกันการรับสัมผัสและแพร่กระจายเชื้อโรค กำหนดมาตรการสำหรับผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ป่วย บริการด้วยทีมสหสาขาวิชาชีพ เช่น แพทย์ เภสัชกร นักกายภาพบำบัด นักโภชนาการ การติดตามอาการอย่างใกล้ชิด สนับสนุนส่งเสริมดำเนินการตามมาตรการการป้องกันการติดเชื้อและเว้นระยะห่างทางสังคมอย่างเคร่งครัด

4. รูปแบบที่ 4 รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเยียวยา ภาครัฐให้ความช่วยเหลือจ่ายเงินเยียวยาให้ผู้สูงอายุผู้สูงอายุที่ได้รับผลกระทบ การพักชำระหนี้ผู้สูงอายุของกองทุนผู้สูงอายุ จัดทำคู่มือมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จัดที่รองรับผู้สูงอายุที่ตกงาน ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)

5. รูปแบบที่ 5 รูปแบบการดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟูวิถีปกติใหม่” ภาครัฐมีการจัดกิจกรรมฟื้นฟูวิถีปกติใหม่ เพื่อเป็นการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นเพื่อรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบไปด้วยกิจกรรมฟื้นฟูร่างกาย ฟื้นฟูสมอง ศิลปะ ฟื้นฟูดนตรีฟื้นฟูกลุ่มสัมพันธ์ส่งเสริมอาชีพ และ กิจกรรมนันทนาการ การดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟูวิถีปกติใหม่” มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนามาตรการ กลไก นวัตกรรมงานด้านผู้สูงอายุ เพื่อรองรับมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงเกิดเป็นนวัตกรรมการจัดกิจกรรม ฟื้นฟูวิถีปกติใหม่ที่สามารถดำเนินการจัดกิจกรรมฟื้นฟูคลายความเหงา ความตึงเครียดให้ผู้สูงอายุในช่วง สถานการณ์ที่ต้องดูแลตัวเอง และนำไปสู่ความยั่งยืน ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่จำเป็นต่อการจัด “กิจกรรมฟื้นฟู วิถีปกติใหม่” โดยต้องเหมาะสมกับผู้สูงอายุ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ด้วยการดูแล พืชผักสวนครัว แปลงดอกไม้ตามศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อลดความเหงา ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้ผู้สูงอายุได้เห็นคุณค่าของตนเองและมีสุขภาพแข็งแรง มีพืชผัก ผลไม้ที่สะอาด ปลอดภัยไว้สำหรับการบริโภค

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมการวางแผนเชิงรุกในการดูแลผู้สูงอายุภาครัฐเพื่อช่วยในการบริการผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ จัดทำทะเบียนผู้สูงอายุทุกคนที่อยู่ในชุมชนรับผิดชอบเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการดูแลหรือรักษา ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการสำรวจและวิจัยความต้องการและปัญหาภาวะเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ จัดสรรงบประมาณในการจัดระบบการติดต่อสื่อสาร มอบหมาย อสม.ประจำหมู่บ้านจัดเตรียมสถานที่หรือจุดให้บริการผู้ป่วยสูงวัย ควรเพิ่มทักษะการใช้อุปกรณ์ติดต่อสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุให้มีทักษะการใช้โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์แก่ผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็ว ควรจัดทำคู่มือการดูแลตนเองสำหรับผู้สูงอายุดูให้สามารถดูแลตัวเองได้ที่บ้าน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญาการกินอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุให้ได้รับสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี

อภิปรายผล

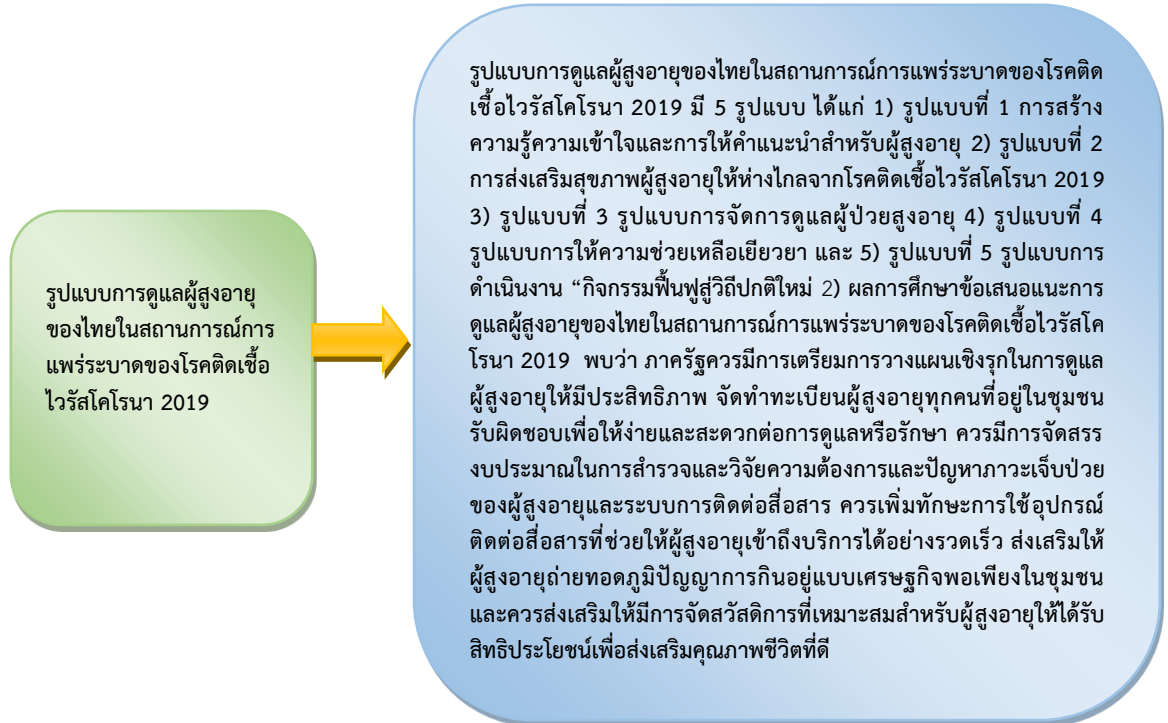
การศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า มี 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจและการให้คำแนะนำสำหรับผู้สูงอายุ รูปแบบที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รูปแบบที่ 3 รูปแบบการจัดการดูแลผู้ป่วยสูงอายุ รูปแบบที่ 4 รูปแบบการให้ความช่วยเหลือเยียวยา และ รูปแบบที่ 5 รูปแบบการดำเนินงาน “กิจกรรมฟื้นฟูวิถีชีวิตใหม่ สอดคล้องกับ แจ่มจันทร์ เทศสิงห์ (2564) ศึกษาบทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า บทบาทในการดูแลสุขภาพกาย กำหนดผู้ดูแลหลักผู้สูงอายุให้ชัดเจน จัดหาอุปกรณ์ป้องกัน การค้นหาปัญหาทางอารมณ์และความเครียดของแต่ละคนให้ได้ มีการติดตามผู้สูงอายุทุกรายไม่ว่าบุคคลนั้นจะรายงานว่ามีปัญหาสุขภาพจิตหรือไม่ก็ตาม ให้ความช่วยเหลือทางจิตใจผ่านเครือข่ายไม่เป็นทางการ แนะนำผู้สูงอายุให้ติดต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่น ผ่านทางโซเชียลมีเดียหรือทางโทรศัพท์หรือวิดีโอคอล โดยหลีกเลี่ยงการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มและสถานที่สาธารณะ กรณีผู้สูงอายุอยู่ตามลำพังช่วยเหลือในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ให้ข้อมูลในการซื้อของออนไลน์หรือให้ผู้ดูแลหรือ อสม.ซื้อของให้ เป็นต้น การดูแลผู้สูงอายุที่มีอาการป่วยถ้าหากผู้สูงอายุในบ้านมีอาการเจ็บป่วยไม่สบายขั้นตอนแรกที่ ดูแลคือแยกผู้สูงอายุออกจากผู้อื่นเพื่อลดความเสี่ยงต่อการมีโรคแทรกซ้อนและปรึกษาแพทย์พยาบาล กรณีที่ผู้สูงอายุมีการติดเชื้อเกิดขึ้นอาการอาจไม่ชัดเจน เช่น อาจไม่มีไข้หรืออาจมีอาการอ่อนเพลียเบื่ออาหารหรือรับประทานอาหารทางสายยางไม่ได้ ซึมสับสนเฉียบพลันความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองลดลงอย่างรวดเร็วควรรีบปรึกษาแพทย์พยาบาลเพราะมีความเสี่ยงสูงที่อาการจะรุนแรงมากกว่าในวัยอื่น ๆ พยาบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ดังกล่าวข้างต้น ได้ส่งผลทำให้ภาครัฐต้องปรับบทบาทขนานใหญ่ ในด้านการให้บริการของภาครัฐจะต้องมีความรวดเร็ว ใช้เวลาน้อย ทันท่วงที เหตุการณ์ มีความเป็นธรรม โปร่งใส/ตรวจสอบได้ เข้าถึงทุกกลุ่มโดยเน้นการให้บริการตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้ดียิ่งขึ้น ส่วนในด้านวิธีการ บริหารจัดการ ต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมในการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งการสร้างความรู้ความไว้วางใจให้กับประชาชน ทั้งนี้ ภาครัฐ จะต้องเพิ่มบทบาทในการเป็นผู้นำ (Lead) ในการร่วมคิด ร่วมทำ รวมทั้งปรับกระบวนการและวิธีการ ทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีและเครื่องมือใหม่ ๆ มาปรับใช้ตามความเหมาะสม และความสามารถทางงบประมาณการคลังของประเทศ

2. ผลการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมการวางแผนเชิงรุกในการดูแลผู้สูงอายุภาครัฐเพื่อช่วยให้การบริการผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ จัดทำทะเบียนผู้สูงอายุทุกคนที่อยู่ในชุมชนรับผิดชอบเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการดูแลหรือรักษา ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการสำรวจและวิจัยความต้องการและปัญหาภาวะเจ็บป่วยของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ จัดสรรงบประมาณในการจัดระบบการติดต่อสื่อสาร มอบหมาย อสม.ประจำหมู่บ้านจัดเตรียมสถานที่หรือจุดให้บริการผู้ป่วยสูงวัย ควรเพิ่มทักษะการใช้อุปกรณ์ติดต่อสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุให้มีทักษะการใช้โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์แก่ผู้สูงอายุจะช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็ว ควรจัดทำคู่มือการดูแลตนเองสำหรับผู้สูงอายุดูให้สามารถดูแลตัวเองได้ที่บ้าน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ใช้ความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญาการกินอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน และส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุให้ได้รับสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับ แจ่มจันทร์ เทศสิงห์ (2564) ศึกษาบทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ควรเตรียมการเชิงรุกเพื่อช่วยให้บริการที่มีประสิทธิภาพสูง โดยจัดทำทะเบียนผู้สูงอายุทุกคนที่อยู่ในชุมชน สำรวจความต้องการ ภาวะเจ็บป่วย จัดเตรียมอินเทอร์เน็ต เพิ่มทักษะการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล เสริมสร้างความรู้ทักษะทางคอมพิวเตอร์แก่ผู้สูงอายุ จะช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงบริการหลายอย่างได้โดยง่าย นอกจากนี้ภาครัฐ ควรจัดหาอุปกรณ์และการ บริการอินเทอร์เน็ต สำหรับผู้มีรายได้น้อยใช้ฟรี ควรมุ่งให้ผู้สูงอายุดูแลตัวเองได้ที่บ้าน โดยจัดทำคู่มือสำหรับบริการสำหรับผู้สูงอายุทั้งรูปเล่ม หรือคอมพิวเตอร์ พัฒนาการเรียน ผ่านระบบออนไลน์สำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งการทำกิจกรรมกลุ่มผ่านระบบออนไลน์ ควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาการกินอยู่แบบเศรษฐกิจพอเพียงจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการใหม่สำหรับผู้สูงอายุให้ได้รับสิทธิเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมให้แก่บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
  - 1.2 ภาครัฐควรจัดสิทธิประโยชน์ การช่วยเหลือเยียวยาและสวัสดิการที่เหมาะสมกับความต้องการผู้สูงอายุของไทยที่ได้รับผลกระทบ
  - 1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรออกตรวจเยี่ยมติดตามและประเมินอาการผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องในสภาวะเจ็บป่วยเพื่อดูแลสุขภาพและสภาพจิตใจที่มีประสิทธิภาพ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรศึกษาแนวทางการดูแลผู้สูงอายุของไทยในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
  - 2.2 ควรศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมไทยของผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
  - 2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทยของผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

2.4 ควรศึกษาความต้องการและการแก้ไขปัญหาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุใน สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการแพทย์. (2565). แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในสถานการณ์ระบาดของโรคโควิด-19. กรุงเทพมหานคร: กรมการแพทย์.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2565). องค์ความรู้และนวัตกรรมด้านผู้สูงอายุ ปีงบประมาณ 2564 “พลังผู้สูงวัย รวมใจลูกหลาน นำไทยพ้นภัยโควิด -19. กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการผู้สูงอายุ.
- กรมควบคุมโรค. (2565). แนวทางการดูแลผู้สูงอายุในช่วงที่มีการระบาดของเชื้อโควิด-19. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมโรค.
- กรมสุขภาพจิต. (2563). องค์ความรู้การดูแลสุขภาพใจในสถานการณ์การระบาดโควิด-19. กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2565). คำแนะนำสถานดูแลผู้สูงอายุในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงสาธารณสุข.
- แจ่มจันทร์ เทศสิงห์. (2564). บทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุให้ห่างไกลจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา, 7(2), 19.
- ผู้บริหารส่วนราชการ (นบส.2) รุ่นที่ 12. (2565). แนวทางการบริหารหน่วยงานภาครัฐ ในยุค New normal. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร (กพร.).
- สุทธิพร มุลศาสตร์. (2563). แนวโน้มการจัดการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่มีความหลากหลายวัฒนธรรมในประเทศไทยหลังการระบาดทั่วโลก ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารพยาบาล, 69(3), 44.
- Adams, S. H., Schaub, J. P., Nagata, J. M., Park, M. J., Brindis, C. D., & Irwin Jr, C. E. (2021). Young adult perspectives on COVID-19 vaccinations. *Journal of Adolescent Health*, 69(3), 511-514.
- Andrews, N., et al. (2022). Effectiveness of COVID-19 Booster Vaccines Against COVID-19 Related Symptoms, Hospitalization and Death in England. *Nature Medicine*, 28(4), 831-837.
- Bailey, K. D. (1994). *Methods of Social Research*. New York: Free Press.
- Sonderskov, K. M., Vistisen, H. T., Dinesen, P. T., & Østergaard, S. D. (2021). COVID-19 Booster Vaccine Willingness. *Dan Med J*, 69, A10210765.

- Wang, J., Jing, R., Lai, X., Zhang, H., Lyu, Y., Knoll, M. D., & Fang, H. (2020).
Acceptance of COVID-19 Vaccination During the COVID-19 Pandemic in
China. *Vaccines*, 8(3), 482.
- Wu, F., Yuan, Y., Deng, Z., Yin, D., Shen, Q., Zeng, J., ... & Sun, C. (2022).
Acceptance of COVID-19 Booster Vaccination Based on The Protection
Motivation Theory : A Cross-Sectional Study in China. *Journal of Medical
Virology*, 94(9), 4115-4124.